

Małgorzata Osińska

Wizyta studyjna do Belgii**01-08.12.2013 r.****OCENIANIE KSZTAŁTUJĄCE W POLSKICH I W BELGIJSKICH SZKOŁACH**

Najprostsza definicja oceniania kształtującego stosowana w Centrum Edukacji Obywatelskiej brzmi: Ocenianie kształtujące, to częste dawanie uczniowi informacji pomagającej mu w uczeniu się.

Choć w nazwie występuje słowo „ocenianie”, dla tego, co nazywamy ocenianiem kształtującym, lepsza była by nazwa „nauczanie kształtujące”. Bowiem informacja, której nauczyciel dostarcza uczniowi pełni nie tylko funkcje oceniania, ale udzielana jest uczniowi w różnych momentach procesu edukacyjnego aby wspomóc proces uczenia się.

Sercem oceniania kształtującego i tym jego elementem, który jest najbliższy funkcji oceniania, bowiem odnosi się do efektów pracy ucznia, jest informacja zwrotna. Jest to komentarz nauczyciela dla ucznia, zbudowany według określonych zasad, składający się z 4 elementów: pokazaniu tego co uczeń zrobił dobrze, zaznaczeniu błędów, wyjaśnieniu jak je poprawić i jakie powinny być kierunki pracy ucznia w przyszłości. Taki komentarz nauczyciela powinien odnosić się do podanych wcześniej kryteriów dobrze wykonanego zadania i nie powinien być łączony z tradycyjną oceną wyrażoną stopniem.

W polskich szkołach, które wdrażają ocenianie kształtujące najczęściej problemem następcza stosowanie właśnie informacji zwrotnej zamiast stopnia. Nauczyciele często utrzymują, że w zasadzie w naszym systemie edukacyjnym jest to niemożliwe. Argumenty których używają dotyczą dużej liczebności klas, małej ilości godzin na tzw. realizację podstawy programowej. Wymieniają także ograniczenia prawne (stopień jako obowiązujący sposób oceniania), opór uczniów i rodziców, którzy oczekują stopni, a nie pozbawionego ich komentarza.

Nie stosując informacji zwrotnej konsekwentnie i zgodnie z zasadami nie widzą efektów jej działania i uważają, że jest mało użyteczna dla ucznia a bardzo pracochłonna dla nauczyciela.

Warto więc, w tej sytuacji popatrzeć na system szkół belgijskich, które stosują informacje zwrotną. Być może rozwiązania, które stosują belgijscy nauczyciele pomogą przełamać barierę niemożności w polskich szkołach.

Stosowanie informacji zwrotnej przedstawię na podstawie doświadczeń zebranych w szkole Świętego Jana w Diest we Flandrii. Jest to szkoła średniego stopnia – odpowiednik naszego gimnazjum.

W belgijskim systemie oceniania uczniów występuje ocena wyrażona w procentach lub stopniem opisanym literami. Nie ma natomiast egzaminów całonocnych kończących dany etap kształcenia.

Edukacja w szkole w Diest oparta na wyznaczonych obszarach kompetencji uczniowskich, na które składają się wiedza, umiejętności i postawy w odniesieniu do każdego ucznia w określonym obszarze oraz na przyjętych zasadach- pryncypiach. Są wśród nich:

Ważne są nie tylko rezultaty uczenia ale proces uczenia się.

Ważną rolę ma autorefleksja ucznia i nauczyciela.

Założenie do budowania systemu pracy z uczniami w klasie zasadza się na przyjęciu podstawowego czynnika występującego w każdej klasie, jest nim zróżnicowanie wewnętrzne klasy.

System ten oparty jest na zasadzie: podstawy – kontynuacja – rozwój i zbudowany na filarach: wyznaczenie poziomów i ewaluacja. Polega na stosowaniu interaktywnych metod pracy, ciągłej autoewaluacji poziomu umiejętności przez uczniów i informacji zwrotnej od nauczyciela udzielanej doraźnie i na koniec każdego z 6 tygodniowych etapów kształcenia.

Bazuje na wykorzystaniu pozytywnej motywacji, skupieniu na osiągnięciach uczniów a nie rywalizacji, nie stygmatyzuje ich, daje więcej uwagi i czasu na rozwój indywidualny, wszyscy uczniowie mają zyski, nie tylko ci najlepsi, uwzględnia sytuację społeczną ucznia, nauczyciel pełni tu rolę tutora, coacha.

Stosowane metody dydaktyczne oparte są na konfucjańskiej zasadzie, że procesowi uczenia się sprzyja uczenie innych, eksperymentowanie, rozwiązywanie problemów i dyskusje bardziej niż słuchanie czytanie i wykonywanie poleceń.

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP III

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach

III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wyznaczonych zostało pięć obszarów kompetencji ucznia. Co 6 tygodni odbywa się rodzaj egzaminu, który określa poziom kompetencji w tych obszarach, na dwóch poziomach: podstawowym i pogłębionym. Uczeń uzyskuje literę A – poziom pogłębiony lub B – poziom podstawowy. Jednak obowiązkowa i najważniejsza jest informacja zwrotna, która zawsze towarzyszy określeniu poziomu kompetencji ucznia. Ona uzasadnia i wyjaśnia uczniowi i rodzicowi uzyskany poziom. Odpowiada na pytania: Co uczeń w danym obszarze osiągnął, co umie, robi dobrze, jaki kierunek dalszej edukacji jest dla niego wskazany, jakie są rady i rekomendacje dla niego.

Zyski ze stosowania tego systemu to budowanie poczucie sukcesu u każdego ucznia, brak doświadczenia porażki szkolnej, dobre samopoczucie, zredukowanie podziałów na uczniów słabszych i lepszych, odejście od rankingów uczniów, klas, szkół.

Odgrywa on ważną rolę w kształtowaniu indywidualnego procesu uczenia się każdego ucznia, ale także wyznacza ścieżkę kariery szkolnej, przyszłą drogę w systemie edukacji, ułatwia uczniowi i rodzicom wybór następnej szkoły. Rodzice i uczniowie z dużym zaufaniem przyjmują rekomendację nauczycieli co do wyboru profilu kształcenia. I choć mogą ostatecznie sami decydować o wyborze szkoły, rzadko się to zdarza. System konsekwentnie, często i precyzyjnie udzielanej informacji zwrotnej buduje zaufanie do opinii nauczycieli na temat dalszej drogi edukacyjnej ucznia. Dokonywane na tej podstawie wybory skutkują sukcesami edukacyjnymi a nie frustracją szkolną i poczuciem porażki, kiedy uczeń nie może sprostać wymaganiom kolejnego etapu kształcenia. Tak działający system informacji zwrotnej w pełni zasługuje na miano oceniania kształtującego. I działa mimo, że klasy są liczne - około 25 osobowe, a „oficjalnie” w użyciu są procenty, punkty i litery.

W polskim systemie edukacyjnym bariery związane z tzw. stopniowaniem budują same szkoły i nauczyciele i zapisują je w WSO. Prawo oświatowe wymaga oceny wyrażonej stopniem jedynie na koniec roku. A więc nie ono stoi na przeszkodzie, aby stosować ocenianie kształtujące z sposób taki jaki widzieliśmy w szkole Świętego Jana. Wobec doświadczenia z Diest padają także argumenty o oporze uczniów i rodziców wobec oceny bez stopnia.

Natomiast nie ulega wątpliwości, że zbudowanie takiego systemu wymaga od nauczycieli wiele twórczej pracy i to pracy zespołowej, a z tym w naszych szkołach ciągle nie jest najlepiej.

Zachęcam wszystkich, którzy rzeczywiście chcą kształtować poprzez ocenianie do dokładniejszego przyjrzenia się opisanemu przypadkowi i refleksji jak to zrobić w swojej szkole.